

Sosiaali- ja terveysministeriölle
kirjaamo@stm.fi

LAUSUNTO

25.09.2020

Viite: Lausuntopyyntöne 15.6.2020 dnro VN/8871/2019

Lausunto sote-uudistusta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän (Kymsote) lausuntoa viitteessä mainitulla lausuntopyynnöllä hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Kymsote antaa seuraavan lausunnon. Lausunto on käsitelty ja hyväksytty Kymsoten hallituksessa 25.09.2020.

Numerokohtaisiin kysymyksiin on vastattu alleviivaamalla vastauskohta.

Taustatiedot

Onko vastaaja

- o kunta
- o sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- o maakunnan liitto
- o muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- o valtion viranomainen
- o järjestö
- o joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Hallintojohtaja Ari Nevalainen, gsm. 040-5217684

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kymsoten hallitus, 25.9.2020

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Palvelutuotannon tuottamisella monipuolisemmin mahdollistettaisiin ja turvattaisiin sote-maakuntien erilaiset resurssit vastata maakunnan väestön terveys- ja hyvinvointieroihin. Riskiksi voi muodostua ilman palvelutuotannon monimuotoisuutta se, että estää sote-maakuntien alueellisten ja väestön palvelujen kannalta tarkoituksenmukaisen toimintatapojen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kehittämisen.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote maakuntaa valituilla valtuutetuilla on hyvin rajallinen päätöksenteko, kun rahoitus mukaan lukien investoinnit päätetään laskennallisin perustein valtion toimesta.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

13 luku / 113,2§ Talousarvio ja -suunnitelma

Pykäläehdotuksen mukaan taloussuunnitelma on laadittava siten, että se tasapainossa tai ylijäämäinen talousarviovuotta seuraavan toisen tilivuoden päättyessä. Esitetään, että 113,2 §:n säännökset kirjataan kuntalain 84,2 mukaisesti, jolloin talouden tasapainottaminen voi tapahtua perustuen palvelutuotannon realistisiin toiminnallisiin muutoksiin.

Eryteisesti niissä maakunnissa, jotka siirtymätasauksessa tulevat menettämään rahoitusta, on kuntalain mukainen alijäämien tasapainottamisaikataulu ainoa realistinen tapa saada toteuttaa palvelurakenteen muutokset järkevästi.

3 luku / 16§ Investointien ohjaus

Ehdotuksen mukaan investointisuunnitelma laaditaan ja hyväksytään tilikautta seuraaville neljälle vuodelle ja lainanottovaltuus sidotaan tähän suunnitelmaan. Ehdotus ei huomioi niitä akuutteja tilanteita, joissa on reagoitava äkillisiin laitehankintoihin tai kiinteistöjen korjaustarpeisiin.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

4 luku / 24a§ Sote-maakunnan investointisuunnitelman hyväksyminen

Ehdotuksen mukaan investointisuunnitelma laaditaan ja hyväksytään tilikautta seuraaville neljälle vuodelle ja lainanottovaltuus sidotaan tähän suunnitelmaan. Ehdotus ei huomioi niitä akuutteja tilanteita, joissa on reagoitava äkillisiin laitehankintoihin tai kiinteistöjen korjaustarpeisiin. Myös rahoituksen näkökulmasta maakunnan mahdollisuudet hoitaa em. akuutteja tilanteita on rajatut, kun lyhytaikaisen rahoituksen käyttömahdollisuutta ei ole.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ehdotuksen mukaan järjestämisvastuu kuuluu julkiselle vallalle ja on tärkeää, että järjestämisvastuuseen kuuluvat tehtävät säilyvät sote-maakunnalle ja järjestäjän rooli on vahva. Vahvan järjestäjän roolin kanssa ristiriidassa ei ole se, että osa palvelutuotantoa hankitaan muilta palveluntuottajilta, myös yksityisiltä. Ehdotuksen 12 §:ssä on todettu ne palvelut, joita ei voida hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta. Esityksen mukaan hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta. Esityksen perusteluissa on todettu, että on mahdotonta määritellä yksiselitteistä rajaa, jolloin ostopalveluista muodostuisi riski järjestämistehtävästä suoriutumisen näkökulmasta. Esityksessä korostuu sote-maakunnan oman tuotannon merkitys. Perustellusti voidaan kuitenkin sanoa, että myös sote-keskuksen omaan tuotantoon liittyy tiettyjä riskejä. Kokemuksemme mukaan riskit liittyvät mm. henkilöstön rekrytointiin. Suomessa ja myös Kymenlaaksossa palvelujen tuottaminen perustuu monituottajamalliin, jossa yksityinen palvelutuotanto täydentää julkisen sektorin omaa palvelutuotantoa. Riskienhallinnan näkökulmasta oman tuotannon ja ostopalvelun yhdistelmä on usein turvallisempi kuin yksinomainen oma tuotanto. Katsomme, että kaikissa olosuhteissa tulee olla mahdollisuus turvata palvelutuotanto ja tämän johdosta maakunnalla tulisi olla mahdollisuus tarkastella ja arvioida mahdollisuutta hankkia ostopalveluja laajemmin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- o ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei pääosin
- o ei
- o ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei pääosin
- o ei
- o ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansainväliseen pelastusyhteistyöhön liittyvänä Kymenlaakson erityispiirteinä tulee varautua valtion rajan ylittävän liikenteen sekä merionnettomuuksien riskeihin. Niihin liittyen Kymenlaakson sote-maakuntaan nähdään perustelluksi sijoittaa pelastushelikopteritoiminta Uttiin sekä rajavartiolaitoksen alukselle tukikohta Kotkaan.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- Etelä-Savon maakuntaan
- Pohjois-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-

maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin

- ei
- ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei

- ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen **pelastustoimen tehtävien** rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko

rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- o kyllä
- o kyllä pääosin
- o ei
- o ei pääosin
- o ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

8 luku / 35§ Siirtymätasaus

Pykälän 4 momentin mukaan säädetään miten siirtymätasauksessa perusteena olevat sote-maakuntakohtaiset kustannukset lasketaan. Lain perustelutekstien mukaan vuoden 2023 rahoituksen taso perustuisi kuntakohtaisiin vuoden 2022 talousarviotietoihin. Jo perustettujen laaja-alaisten sote-kuntayhtymien rahoituksen osalta tähän sisältyy riski, kun kunnalla on itsehallinnollinen mahdollisuus ns. alibudjetoida sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ostomenoja. Varsinkin laaja-alaisten sote-kuntayhtymien osalta ensimmäisen toimintavuoden rahoituksen taso tulisi määräytyä kuntayhtymän talousarviotietojen perusteella.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Tarvevakioidun rahoituksen tulee olla oikeudenmukainen ja ottaa riittävästi huomioon sote-maakuntien erityispiirteet ja olosuhdetekijät, jotka ovat syntyneet vuosien aikana. Ns. dynaamisten vaikutusten tarkastelu on välttämätöntä. Kouvola on Suomen suurin kaupunki, jossa ei ole erikoissairaanhoidon sairaalaa - aluesairaalasta lakkautettiin leikkaustoiminta ja erikoissairaanhoidon päivystys keskittämisasiasetuksen perusteella vuonna 2017.

Kymenlaakson väestökeskittymät etelässä ja pohjoisessa ovat jakaantuneet 50 % -50 %, jolloin niin perustason kuin erityistason palveluita joudutaan järjestämään maakunnan molemmissa päissä maakuntaa palveluiden yhdenvertaisuuden saatavuuden ja saavuttavuuden turvaamiseksi.

Tarvevakioidun rahoituksen tietopohjan perusta ei ole riittävä sekä pohjatiedot ja -luvut ovat vuosilta 2015-2016. Sairausluokitus vaatii kehittämistä. Tarvevakioidun tekijöiden osalta on puutteita jotka vaikuttavat rahoituslaskelmien kokonaisluotettavuuteen ja -tulokseen. Tarvevakioidun tautiluokituksesta on hyvä säätää asetuksessa, ei rahoituslaissa.

Elintapasairaudet sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palvelutarve eivät näy riittäväällä tavalla tarvevakioidun rahoituksen kriteereissä. Psykiatriset sairaudet tulee olla selkeämmin painotettu. Kuolemaan johtavien elintapasairauksien painotus on oltava vahvempi.

Perusterveydenhuollon rahoitus on turvattava tarvevakioinnissa selkein perustein. Perusterveydenhuollon kannalta tietoja työterveyshuollosta ei ole täysimittaisesti saatavilla. Jotta työterveyshuolto voitaisiin ottaa riittävän hyvin huomioon, näkyvissä pitäisi olla korvausoikeudet ja korvausten määrä.

Nykyinen diagnooseihin perustuva aineisto ei kuvaa riittävän hyvin toiminnan rahoituksen tarvetta ja erityisesti se ei kuvaa perusterveydenhuoltoa, sosiaalihoitoa ja vanhustenhoivaa riittävällä tavalla. Rahoituspohjan perusteet tulee olla läpinäkyvästi tiedossa kaikilla rahoituksesta neuvottelevilla ja päättävillä tahoilla, jotta sote-uudistuksessa tavoiteltu yhdenvertaisuus saadaan toteutumaan.

Lakiin tulisi ehdottomasti sisällyttää säädökset siitä, kuinka/miten maakunnat voivat hoitaa äkillisistä, poikkeavan korkeista kustannuspiikeistä syntyvät rahoitustarpeet, joita ei kiinteällä kuukausirahoituksella pystytä hoitamaan.

Rahoituslain mukaiset määräytymisperusteet ja kustannuspohja eivät mahdollista sote-maakuntien palkkaharmonisoinnin toteuttamista, ja palkkaharmonisoinnista tulee säätää erikseen voimaanpanolaissa.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Sote-maakunnan rahoituksen tulee perustua maakunnalliseen verotukseen.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Palkkojen yhteensovittaminen (harmonisaatio):

KT:n linjauksen mukaisesti Kymsote pitää tärkeänä, että yhteensovittamista koskeva kokonaisuus ratkaistaan voimaanpanolakiin tulevalla erillismääräyksellä. Nyt lausuntokierroksella olevaan esitykseen määräystä ei sisällä. KT:n malli perustuu siihen, että siirtyvän henkilöstön tehtävän vaativuutta koskeva palkanosa yhteen sovitetaan vaativuusryhmittäin ns. mediaanipalkkatason mukaan. Ylimenevä osa on siirtyvälle henkilöstölle siirtymäkauden lisää, niin kauan kuin tehtävä maakunnassa pysyy samana. Kenenkään palkkaa ei näin ollen maakuntaudistuksesta joutuvasta syystä alenneta, mutta yhteensovittaminen (harmonisointi) tapahtuisi keskimmäisen palkan tasolle vaativuusryhmittäin.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisäätteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin

kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Uudenmaan erillISRatkaisu ei toteuta palvelujen integraatiota samoin kuin muualla maassa. Jos kuitenkin Uudenmaan erillISRatkaisusta säädetään esitetyllä tavalla, tulisi lakia soveltaa suoraan myös Kymenlaakson sote-maakuntaan, jonka myötä Kymenlaakson sote-maakunta olisi myös osa HUS-maakuntayhtymää. Tällä vaihtoehdolla turvattaisiin Kymenlaakson sote-maakunnan erikoissairaanhoidon palvelut ja Kymenlaakson sote-maakunta olisi yhdenvertainen toimija muiden HUS-maakuntayhtymään kuuluvien sote-maakuntien kanssa. Kymenlaakson keskussairaala voisi toimia tulevaisuudessa yhteistoiminta-alueen itäisen alueen laajan päivystyksen sairaalana.

Jos Kymenlaakson sote-maakuntaan ei voi soveltaa Uudenmaan erillISRatkaisua niin Sote-maakuntalain 52 § edellytyksin yhteistyöalueelle voisi perustaa erikoissairaanhoidon sote-maakuntayhtymän. Tällä vaihtoehdolla turvattaisiin erityisesti Kymenlaakson sote-maakunnan erikoissairaanhoidon palvelut.

Uudenmaan erillISRatkaisun myötä HUS sote-maakuntayhtymän tulee voida harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa Kymenlaakso sote-maakunnan alueella. Myös tällä vaihtoehdolla voitaisiin turvata erikoissairaanhoidon palveluja alueella.

Laissa tulee erityisesti huomioida HUS sote-maakuntayhtymän rahoitus ja oikeus toimia tulevalla yhteistyöalueella.

Laissa on oltava selkeä pykälä, kuinka HUS –maakuntayhtymä toimii Uudenmaan neljän sote-maakunnan ja Helsingin kanssa sekä muiden yhteistyöalueiden (nykyinen HYKS erva) kanssa.

Laissa ei tarkemmin kuvata, miten yhteistoimintasopimus laaditaan nykyiseen HYKS-ervaan eli yhteistoiminta-alueelle, johon HUS-maakuntayhtymä kuuluu ja järjestämissopimuksen valmistelua koordinoiva taho on jätetty laissa avoimeksi. HUS-maakuntayhtymä rinnastettaisiin kuitenkin järjestämislain 1 § 4 momentin viittaussäännöksen mukaan sote-maakuntaan järjestämissopimusta valmisteltaessa. Koska yhteistyöalueella tapahtuvasta yhteistyöstä merkittävin osa tulee liittymään HUS-maakuntayhtymän vastuulla oleviin tehtäviin vielä useiden vuosien ajan lain voimaantulon jälkeen edellä kuvatuin tavoin, olisi sopimuksen valmistelu tarkoituksenmukaista koordinoita HUS-maakuntayhtymän toimesta. Tätä puoltaa myös se, että HUS-kuntayhtymällä on aiempaa kokemusta yhteistyöstä Eksoten, Kymsoten ja PHHYKY:n kanssa ja HUS on aiemminkin hoitanut järjestämissopimuksen valmistelun koordinoititehtävät.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

- kyllä
- kyllä pääosin

- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- kyllä

- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

Ohjaus- ja neuvottelumenettely tuntuu hyvin byrokraattiselta ja kankealta. Järjestelmää on kehittävä ketteräksi ja joustavaksi, joka tukee sote-maakuntien perustehtävästä suoriutumista parhaalla mahdollisella tavalla.

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Digitalisaatioon ja tiedonhallintaan kohdistuu muistion perusteella useiden miljardien ICT-kehitystarpeet kymmenen vuoden aikajänteellä. Vastaavasti hyötypotentiaalina (esim. vapautuva kapasiteetti ja henkilöstön työajankäytön tehostuminen) on samaa suuruusluokkaa oleva summa, arviolta 2-3 miljardia 10 vuoden jaksolla. Käytännössä 10 vuoden jakson alussa tehty ICT-investointi on vanhentunut jo ennen 10 vuoden jakson loppua. Tämä tarkoittaa sitä, että ICT-investoinneille ei ole tämän Sote-uudistuksen selvityksissä löydetty kehittämiskohteita riittävän hyvin ja ICT-investoinneilla ei ole vielä olemassa järkevää takaisinmaksuaikaa. Ja lisäksi, muutoksesta tulevat välittömät kustannukset ovat muistion mukaan vähintään 600 miljoonaa. Vuonna 2018 Suomen terveydenhuollon menot olivat 21,1 miljardia euroa. Nyt esitetty kustannushyötypotentiaali on yhden prosentin luokkaa, ja muutoksesta tulevat välittömät 600 miljoonan kulut syövät kokonaan ensimmäisen 3 vuoden hyödyt. Näillä laskelmilla hankkeelle ei ole taloudellista perustetta. Laskelmia on tarkennettava ja tavoitetta nostettava hyötypotentiaalin osalta. Digitalisaation merkittävistä hyödyistä eri toimialoille on näyttöjä. Siksi kustannushyötypotentiaalin tavoite on asetettava ainakin niin korkealle, että digipanostuksilla on järkevä takaisinmaksuaika, eli 2-3 vuotta. Kun koko Suomen Soten digikehittämisen kokonaistavoite on asetettu ja tavoite pilkottu osatavoitteisiin,

alkaa toteutus. Osatavoitteita tehdään eri puolilla Suomea, niitä seurataan kansallisesti ja toimintaa muutetaan digiratkaisuilla niin, että saadaan merkittäviä tuloksia. Vaaditaan vahvaa johtamista ja käytännön kautta oppimista, ja hyvien käytäntöjen levittämistä kansalliseksi malliksi. Sama havainto on Muistion kohdassa 5.2. jossa todetaan, että ”Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisten palvelujen tuottavuusvaikutusten toteutumisesta tarvitaan nykyistä parempaa seurantaa ja tutkimusta. Hyötyjen seuraamiseen on kiinnitetty myös EU-tasollakin huomiota. Tulevaisuudessa on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota vaikutusarviointeihin ja hyötyjen toteutumisen seurantaan niin kansallisten investointien ja valtionavustusten myöntämisen yhteydessä kuin SOTE-organisaatioiden omissakin kehittämishankkeissa.”

Muutoksen välittömiä kustannuksia voi ja kannattaisi tarkentaa jo tehtyjen ja pitkälle loppuun vietyjen maakunnallisten kehittämissponnisteluiden pohjalta. Esimerkkinä Kymsoten maakuntatasoiseksi yhtenäistetyt aptj -, talous/erp- ja perusjärjestelmät.

Kehittämistarpeiden rahoitus on järjestettävä maakunnille, jotta maakunnilla on mahdollisuus kehittää. 2-3 miljardin kehittämistarve tarkoittaa nykyisten Sote ICT-kustannusten kasvua nykytasosta 30% ylöspäin (siis kasvua 200 - 300 miljoonaa vuositasona).

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Yhteistoiminta-alueen kattavaa yhteistyötä on konkreettisesti edesautettava uudessa palvelurakenteessa. Maakunnat voivat hyötyä monin tavoin tekemällä yhteistoiminta-aluealajuista yhteistyötä esim. diagnostiikan, logistiikan, lääkehuollon, tiedolla johtamisen, keinoälyratkaisujen ja moninaisten sähköisten ratkaisujen kautta. Kansallisen tason ratkaisuihin on tarkoituksen mukaista edetä vaihe kerrallaan, ensiksi yhteistoiminta-alueen laajuisen yhteistyön kautta.

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmentävästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisääteisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

- kyllä
- ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

- sote-integraatio
- palvelutarpeen arviointi
- hallinto ja johtaminen
- henkilöstösiirrot
- talous
- omaisuusjärjestelyt
- tietohallinto ja ICT
- viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Kymenlaakson

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Kymenlaakson sosiaali- ja terveysten palvelujen kuntayhtymä



Annikki Niiranen

toimitusjohtaja